

Biannual Journal of Applied Counseling (JAC)
2020, 10(2), 51-72
Received: 10 Jan 2021
Accepted: 06 Feb 2021
DOI: 10.22055/jac.2021.36352.1784
Original Article

دوفصلنامه مشاوره کاربردی
دانشگاه شهید چمران اهواز
۱۳۹۹، ۱۰(۲)، ۵۱-۷۲
دریافت: ۱۳۹۹/۱۰/۲۱
پذیرش: ۱۳۹۹/۱۱/۱۸
نوع مقاله: پژوهشی اصیل

Evaluating the model of relationship between apology and the marital relationships quality: The mediating of marital empathy and emotional forgiveness

Zabihollah KavehFarsani*

Abstract

The aim of the present study was to evaluate the model of relationship between apology and the marital relationships quality mediating emotional forgiveness and marital empathy in a correlational design (i.e., structural equation modeling). 231 married males and females were selected among all married males and females in Shahrekord city using multi-stage random sampling method, and according to inclusion and exclusion criteria. They responded to Quality of Marital Index (QMI), Emotional Forgiveness Scale (EFS), Batson Empathy Adjectives (BEA), and Apology Components Scale (ACS). The data were analyzed using Pearson correlation coefficient and structural equations analysis, and by SPSS (version 23) and AMOS statistical software's. The results showed that evaluated structural model had good fit. The apology directly and indirectly (with mediating emotional forgiveness and marital empathy) affected the marital relationships quality. Thus, could be concluded that apology had a major role in the marital relationships quality through emotional forgiveness and marital empathy.

Keywords: Marital relationships quality, apology, marital empathy, emotional forgiveness

Extended Abstract

Introduction

There is a lot of evidence which shows that factors such as health and happiness depend on the marital relationships quality between couples (Musick & Bumpass, 2012). Husbands and wives also understand that they do not just want to get married; they want to marry their beloved, and they are eager to stay in love for the rest of their lives (Kefalas, Furstenberg, Carr, & Napolitano, 2011; Musick & Bumpass, 2012). But how do couples maintain the quality of their marital relationship over time? To answer this question in

* Assistant Professor, Department of Counseling, School of Literature, Shahrekord University, Shahrekord, Iran. (Corresponding Author) KavehFarsani@sku.ac.ir

this study, a number of variables related to the marital relationships quality (i.e., apology, marital empathy and emotional forgiveness) were examined.

Problems arise in all close relationships. However, the most serious problems in relationships happen when one spouse causes emotional distress through his or her actions or inaction. These traumatic emotional events and conditions are called "interpersonal offenses" (Lewis, Parra, & Cohen, 2015). Therefore, the abusive spouse should take steps to improve the relationship. One of the most important measures is apology (Lewis et al., 2015). An apology is defined as an expression of remorse for a morally wrong action or failure to take a legal action (Anderson, Linden, & Habra, 2006). Exline et al. (2011) stated that in apologizing, a person acknowledges his or her mistakes or violations; this is very important for their intimate relationship. Thus, apologizing improves and corrects relationships which have been affected by the violations. Regarding the relationship between apology and marital relationships' quality, many studies have considered apology as an important factor in improving and repairing relationships (Fehr & Gelfand, 2010; McCullough et al., 1998; Schmitt, Gollwitzer, Förster, & Montada, 2004). Furthermore, marriage and family therapists emphasize that sincere apologies are very effective in improving couples' relationship and their well-being (Schumann, 2012).

Empathy along with other elements of communication (e.g., the couple's role and value system) is considered as a fundamental part of the marital relationship structure (Rajabi, Harizavi, & Taghipour, 2017). Marital empathy can be defined as the ability to actively understand and respond to the spouse' thoughts, feelings, and desires, and help him/ her anticipate and prevent potential conflicts in married life. Various studies have reported a positive and significant relationship between empathy and the marital relationships quality. Increasing empathy in emotional relationships has increased couple's ability to understand each other's feelings more comprehensively. Thus, they would actively take a calmer approach to solve their problems regarding their relationship and to try to improve their intimate relationship; this improves the quality of their marital relationship (Kimmes, Edwards, Wetchler, & Bercik, 2014; Levesque, Lafontaine, Caron, Flesch, & Bjornson, 2014; Ulloa, Hammett, Meda, & Rubalcaba, 2017).

Another examined variable regarding the marital relationships quality is forgiveness. Forgiveness is an adaptive response, especially aroused when one spouse experiences emotions such as anger and resentment due to a relationship violation (Ulloa et al., 2017). Many studies have reported a positive and significant relationship between forgiveness and the marital relationships quality (Braithwaite, Selby, & Fincham, 2011; Stafford, David, & McPherson, 2014). Stafford et al (2014) showed a positive relationship between forgiveness and the marital relationships quality, and a negative relationship between forgiveness and spouses' avoidance and revenge. Moreover, it seems that there is a two-way relationship between forgiveness and the marital relationships quality, although according to most studies, the path of forgiveness to the marital relationships quality is reported to be stronger (Fincham & Beach, 2007; Paleari, Regalia, & Fincham, 2005).

Therefore, according to what has been mentioned, the researcher intended to examine apology in marital relationships among married males and females; he sought to simultaneously investigate the variables of apology, the marital relationships quality, emotional forgiveness and marital empathy in a causal model. Therefore, the objective of this study was to investigate the relationship between apology and the marital relationships quality directly and indirectly (through the mediation of emotional forgiveness and marital empathy) in the form of a structural equation modeling

Method

The current study was a correlational study type of structural equation modeling (SEM). The research population consisted of all married men and women residing in two municipal districts of Shahrekord. The most researchers have recommended a minimum sample size of 200 (Hoe, 2008). To reduce the measurement error in the present study, the sample size of 250 married men and women was considered. 250 married men and women were selected using the multi-stage random sampling method of the two districts of Shahrekord, and several regions based on the inclusion (having at least a diploma degree, having at least one child, experiencing marital life for at least 6 years and more, and being willing to participate in the study) and exclusion (being unwilling to participate in the study, residing in cities other than Shahrekord, and non-response to 30% of the questionnaires' items) criteria.. It should be noted that despite the efforts and accuracy consideration in data collection, 19 participants did not provide answer to most of the items in the questionnaires and were excluded from the data of this study; finally, the sample size was reduced to 231 from 250.

Instrument

Quality of Marriage Index: This questionnaire was developed by Norton (1983) and has 6 items which assess the marital relationships quality. The first five items are arranged in a 7-point Likert scale, and the sixth item, which includes a general question, is arranged in a 10-point Likert scale. He et al. (2018) reported the Cronbach's alpha coefficient of this questionnaire as 0.93.

Emotional Forgiveness Scale: This eight item scale was developed by Worthington et al., (2007) to measure an individual's experience of emotional forgiveness and reconciliation against a particular offense. Worthington et al., (2007) estimated the reliability of the whole scale through Cronbach's alpha as 0.83.

Batson Empathy Adjectives: This scale was developed by Batson (1991). Respondents show their current empathetic feelings toward their spouse in a 6-point Likert scale. In Batson's (1991) study, the reliability of this scale, which was estimated through Cronbach's alpha, was reported as 0.93.

Apology Component Scale: This scale was developed by Fehr and Gelfand (2010) to identify people's perceptions of what constitutes a good apology. Fehr and Gelfand (2010) reported the reliability of this scale based on Cronbach's alpha for each of the subscales of compensation (0.81), empathy (0.85) and acknowledgment of the violation of rules/ norms (0.92).

In the present study, the reliability of this scale was estimated for the two components of compensation and empathy through Cronbach's alpha. They turned out to be 0.874 and 0.93, respectively.

The analyses of data

The data were analyzed using Pearson correlation coefficient, and structural equation modeling and by AMOS, and SPSS-23 statistical software's

Findings

There were significant correlations between all variables of the study. In the present model, apology was considered as an exogenous variable, marital empathy and emotional forgiveness were mediating variables, and the marital relationships quality was an endogenous variable. In the proposed model, the chi-square of the model (2.77, $df = 2$, $P < 0.001$) was significant. The fit indices of the model, including NFI, GFI and CFI, were 0.99, 0.99 and 0.99, respectively. The root mean square error of approximation (RMSEA) was 0.04 that indicated the fit of the model. The direct path coefficients of apology to the marital relationships quality ($p < 0.001$, $\beta = 0.27$), apology to marital empathy ($p < 0.001$, $\beta = 0.52$), apology to emotional forgiveness $p < 0.001$, $\beta = 0.61$), emotional forgiveness to marital quality ($p < 0.001$, $\beta = 0.40$) and marital empathy to the marital relationships quality ($p < 0.001$, $\beta = 0.25$) were positive and significant. One of the most important questions in this study asked whether marital empathy and emotional forgiveness can play mediating roles in the relationship between apology and the marital relationships quality. Low and high confidence intervals for emotional forgiveness (a variable mediating the relationship between apology and the marital relationships quality) were 0.82 and 1.12, respectively. Furthermore, Low and high confidence intervals for marital empathy (a variable mediating the relationship between apology and the marital relationships quality) were 0.27 and 0.67, respectively. Moreover, the confidence level was 0.95, and the number of Bootstrap resampling was 5000. Therefore, emotional forgiveness and marital empathy played mediating roles in the relationship between apology and the marital relationships quality.

Discussion

As mentioned, the aim of this study was to investigate the relationship between apology and the marital relationships quality through the mediation of emotional forgiveness and marital empathy among married males and females. As a result, through providing a causal model, this study led to the development of theoretical knowledge about marital quality. In addition, appropriate empirical evidence to confirm the role of apology, emotional forgiveness, and marital empathy was provided. Therefore, the findings of the present study regarding the field of family counseling can be referred to improve the marital relationships quality through couples' apologizing.

Acknowledgement

The author would like to express his thanks to all participants of the study.

ارزیابی مدل رابطه‌ی عذرخواهی و کیفیت روابط زناشویی با میانجی‌گری همدلی زناشویی و بخشش عاطفی

ذبیح اله کاوه فارسانی*

چکیده

پژوهش حاضر با هدف ارزیابی مدل رابطه‌ی عذرخواهی و کیفیت روابط زناشویی با میانجی‌گری همدلی زناشویی و بخشش عاطفی در یک طرح هم‌بستگی از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری انجام گرفت. ۲۳۱ زن و مرد متأهل از میان کلیه‌ی زنان و مردان متأهل شهر شهرکرد به روش نمونه‌گیری تصادفی چندمرحله‌ای و بر اساس ملاک‌های ورود و خروج از نواحی دوگانه‌ی شهرداری این شهرستان انتخاب شدند و به پرسش‌نامه‌ی کیفیت روابط زناشویی (QMI)، مقیاس بخشش عاطفی (EFS)، پرسش‌نامه‌ی صفات همدلی باتسون (BEA) و مقیاس مؤلفه‌های عذرخواهی (ACS) پاسخ دادند. داده‌ها به روش‌های آماری ضریب هم‌بستگی پیرسون و تحلیل معادلات ساختاری و نرم‌افزارهای SPSS-23 و AMOS تحلیل شدند. نتایج نشان داد که مدل ساختاری ارزیابی شده از شاخص‌های برازندگی خوبی برخوردار است و متغیر عذرخواهی به صورت مستقیم و غیرمستقیم با نقش واسطه‌ای بخشش عاطفی و همدلی زناشویی بر کیفیت روابط زناشویی تأثیر دارد. بر اساس یافته‌های این پژوهش می‌توان نتیجه گرفت عذرخواهی نقش عمده‌ای در کیفیت روابط زناشویی به واسطه‌ی بخشش عاطفی و همدلی زناشویی دارد.

واژه‌های کلیدی: عذرخواهی، کیفیت روابط زناشویی، همدلی زناشویی، بخشش عاطفی

مقدمه

بیشتر از ۹۰ درصد افراد در مقطعی از زندگی‌شان ازدواج می‌کنند (Kiersz, 2017). زوج‌ها از هر طبقه‌ی اجتماعی و اقتصادی که باشند آرزوی می‌کنند که ازدواجشان رضایت‌بخش و پایدار باشد (Karney & Bradbury, 2020)؛ زیرا در ازدواج‌های پایدار و رضایت‌بخش، همسران شادتر (Be, Whisman, & Uebelacker, 2013)، سالم‌تر (Robles, Slatcher, Trombello, & McGinn, 2014) و عمر زندگی‌شان هم طولانی‌تر می‌باشد (Whisman, Gilmour, & Salinger, 2018). از سوی دیگر، اگر این روابط زناشویی از بین برود، رفاه و بهزیستی زوج‌ها هم در خطر می‌افتند (Holt-Lunstad, Smith, Baker, Harris, & Stephenson, 2015).

شواهد بسیار زیادی وجود دارد که نشان می‌دهد، وجود اثراتی مانند (سلامتی، شادی و غیره) به کیفیت روابط زناشویی بین زوج‌ها بستگی دارد (Musick & Bumpass, 2012). همسران نیز این موضوع را درک می‌کنند که آنها صرفاً نمی‌خواهند ازدواج کنند بلکه می‌خواهند با کسی ازدواج کنند که

* استادیار گروه مشاوره، دانشکده ادبیات دانشگاه شهرکرد، شهرکرد، ایران. (نویسنده مسئول)

دوست‌شان داشته باشند و تا آخر عمرشان، عاشق یکدیگر بمانند (Kefalas, Furstenberg, Carr, & Napolitano, 2011; Musick & Bumpass, 2012). اما چگونه زن و شوهر باگذشت زمان کیفیت روابط زناشویی‌شان را حفظ کنند؟ در این پژوهش قصد نداریم تمامی عوامل مؤثر بر کیفیت روابط زناشویی را به صورت گسترده و عمیق (Eastwick, Finkel, & Simpson, 2019; McNulty, Proulx, Ermer, & Kanter, 2017) مورد بررسی قرار دهیم، بلکه سعی بر آن است که بر تعدادی متغیر در ارتباط با کیفیت روابط زناشویی از جمله عذرخواهی، همدلی زناشویی و بخشش عاطفی متمرکز شویم که در ادامه به بررسی روابط بین این متغیرها با کیفیت روابط زناشویی پرداخته می‌شود.

علی‌رغم اینکه در روابط زناشویی و خانوادگی بسیاری از نیازهای ما برآورده می‌شود، با این وجود، برخی از عمیق‌ترین آسیب‌ها هم برای ما در این روابط رخ می‌دهد (Fincham, 2015). این آسیب‌ها می‌تواند ناشی از برآورده نشدن انتظارات، نادیده گرفتن دیگری، بی‌احترامی، از بین رفتن تعهد و اعتماد، فریب، خیانت یا سوءاستفاده باشد. خطا در روابط، حتی در موارد ساده، می‌تواند به درگیری یا پرخاشگری (مثلاً بین زوج‌ها) منجر شود. از سوی دیگر، پیامدهای بلندمدت خطاهای متقابل ناشی از سوء مدیریت افراد ممکن است منجر به قطع رابطه و یا کاهش کیفیت روابط شود (Wenzel, Woodyatt, Okimoto, & Worthington Jr, 2020). بنابراین، در تمامی روابط نزدیک مشکلاتی به وجود می‌آید. اما جدی‌ترین مشکلات مربوط به روابط زمانی است که در آن یکی از همسران از طریق اعمال خود یا از طریق عدم انجام کاری باعث ایجاد رنج عاطفی در طرف مقابل می‌شود. به این رویدادها و شرایط آسیب‌زای عاطفی «تخلفات بین فردی» گفته می‌شود (Lewis, Parra, & Cohen, 2015). بنابراین همسر متخلف باید اقداماتی در راستای بهبود روابط انجام دهد. یکی از مهم‌ترین این اقدامات انجام عذرخواهی است (Lewis et al., 2015). عذرخواهی به‌عنوان ابزار پشیمانی از انجام یک عمل نادرست اخلاقی یا عدم انجام یک عمل قانونی، تعریف می‌شود (Anderson, Linden, & Habra, 2006). در پژوهشی اکسلاین و همکاران (Exline et al., 2011) بیان کردند، در عذرخواهی فرد خطا خودش را پس از هر نوع تخلفی به نوعی تأیید و اقرار می‌کند و همین امر برای روابط صمیمانه‌شان بسیار مهم است؛ زیرا فرد متخلف با تأیید عمل ناشایستی که انجام داده است، آگاهی خودش را از اشتباهی که در رابطه انجام داده بیان می‌کند و همین امر موجب بهبود و اصلاح روابطی می‌شود که تحت تأثیر آن تخلف قرار گرفته است. از سوی دیگر، عذرخواهی‌ها اغلب با بیان پشیمانی یا احساس گناه به خاطر ارتکاب به یک تخلف خاص همراه هستند. همین امر به فرد قربانی نشان می‌دهد که فرد متخلف به اشتباه خود پی برده است و واقعاً از انجام این عمل متأسف است (Lewis et al., 2015). در همین رابطه، دیویس و گلد (Davis & Gold, 2011) بیان کردند که وقتی فرد متخلف با احساس پشیمانی عذرخواهی می‌کند، احتمال پذیرش این عذرخواهی از سوی قربانی بسیار بالا است و همچنین احتمال پیامدهای منفی ناشی از این تخلف، مانند مجازات، انتقام و یا سرزنش، هم کاهش می‌یابد. از این‌رو، پژوهش‌های بسیاری عذرخواهی را عامل بسیار مهمی برای بهبود و ترمیم روابط گزارش داده‌اند (Fehr & Gelfand, 2010; McCullough et al., 1998; Schmitt, Gollwitzer, Förster, &)

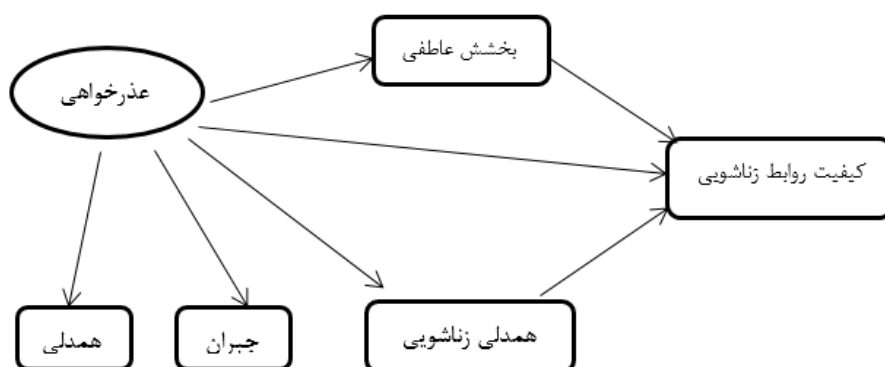
(Montada, 2004)؛ همچنین درمانگران ازدواج و خانواده تأکید می‌کنند عذرخواهی که صمیمانه و صادقانه صورت گیرد، در بهبود ارتباط زوج‌ها و رفاه و بهزیستی آنان بسیار مؤثر است (Schumann, 2012). از سوی دیگر، هنگامی که فرد متخلف در کنار عذرخواهی کردن پیشنهادی هم برای جبران آن تخلف به فرد قربانی می‌دهد، این کار باعث بهبود و کیفیت روابط میان آن دو می‌شود، زیرا این روشی است برای بازگرداندن عدالت و تعادل، در روابط صمیمی است (Exline, Baumeister, Zell, Kraft, & Witvliet, 2008; Fehr & Gelfand, 2010; Kearns & Fincham, 2005).

همدلی به موازات دیگر عناصر ارتباط-مانند، نقش، و سیستم ارزشی زوجین- به‌عنوان بخش بنیادی ساختار رابطه زناشویی در نظر گرفته می‌شود (Rajabi, Harizavi, & Taghipour, 2017). همدلی زناشویی را می‌توان توانایی درک و واکنش فعالانه نسبت به افکار، احساسات و خواسته‌ها همسران و کمک به آنان برای پیش‌بینی و جلوگیری از تعارض‌های احتمالی در زندگی زناشویی تعریف کرد و پژوهش‌های مختلفی از ارتباط مثبت و معنادار بین همدلی و کیفیت روابط زناشویی گزارش کرده‌اند (Kimmes, Edwards, Wetchler, & Bercik, 2014; Levesque, Lafontaine, Caron, Flesch, & Bjornson, 2014; Ulloa, Hammett, & Rubalcaba, 2017). همدلی می‌تواند روحیه کمک کردن، همکاری و رفتارهای بخشندگی را تقویت کرده و همین امر موجب بهبود و حفظ روابط صمیمی، تسهیل و حل و فصل تعارض‌ها می‌شود (Perrone-McGovern et al., 2014). این احتمال وجود دارد که همدلی زوجین را قادر می‌سازد تا هر یک از آنان، محتوای تجربیات درونی همسر خویش (یعنی قصد و نیت او) را به خوبی درک و استنباط کنند، در نتیجه این امر موجب هدایت موفقیت‌آمیز گفتگوها و تعاملات در رابطه، اعتبار سنجی آن‌ها و سرانجام تسهیل ارتباط عاطفی میان زوجین می‌شود (Ickes & Simpson, 2001). افزایش همدلی در روابط عاطفی، توانایی زوجین را برای درک هر چه بهتر و بیشتر احساسات یکدیگر افزایش داده و این موجب می‌شود تا آن‌ها به‌طور فعالانه یک رویکرد آرام‌تری نسبت به حل مشکلات در رابطه و تلاش برای بهبود روابط صمیمی‌شان اتخاذ کنند و همین امر موجب بهبود کیفیت روابط زناشویی‌شان می‌شود (Ulloa et al., 2017).

و بالاخره، متغیر دیگری که در این پژوهش در ارتباط با کیفیت روابط زناشویی، مورد بررسی قرار گرفت، بخشش است. بخشش یک پاسخ سازگارانه است، به خصوص زمانی که یکی از همسران شروع به نشخوار و تجربه کردن احساساتی مانند خشم و کینه به خاطر وجود یک تخلفی در رابطه کرده باشد (Davis et al., 2016; Worthington Jr & Cowden, 2017). بنابراین، بخشش به فرایندی اشاره دارد که در آن فرد به صورت ارادی تصمیم می‌گیرد با چشم‌پوشی کردن و جایگزین کردن احساسات، انگیزه‌ها و پاسخ‌های منفی نسبت به یک ظلم ادراک شده با موارد مثبت‌تر، با فرد متخلف رفتار متفاوت‌تری داشته باشد (Enright & Fitzgibbons, 2015; Worthington, Witvliet, Pietrini, & Miller, 2007). در همین رابطه، فینچام، هال و بیچ (Fincham, Hall, & Beach, 2006) بیان کردند که بخشش یک استراتژی عالی برای ایجاد رابطه زناشویی است زیرا علاوه بر کاهش تأثیر ادراک‌های منفی از همسر، به حل تعارض و ثبات زندگی زناشویی هم کمک می‌کند. از این‌رو، بخشش به‌عنوان یک فاکتور بسیار مهمی برای حفظ روابط شناخته شده است (Lin et al., 2014; Peets, Hodges, & Salmivalli, 2013; Strelan,)

از پژوهش‌ها از رابطه مثبت و معنادار بخشش و کیفیت روابط زناشویی گزارش داده‌اند (McKee, Calic, Cook, & Shaw, 2013; KavehFarsani & Mahdie, 2018; Braithwaite, Selby, & Fincham, 2011; Stafford, David, & McPherson, 2014). نتایج پژوهش استانفورد و همکاران (Stafford et al, 2014) حاکی از رابطه‌ی مثبت بین بخشش با کیفیت روابط زناشویی و رابطه‌ی منفی با اجتناب و انتقام از همسر بود (Stafford et al., 2014). همچنین، به نظر می‌رسد بخشش و کیفیت روابط زناشویی یک رابطه دو سو به با یکدیگر دارند، اگرچه در اکثر پژوهش‌ها رابطه بخشش به کیفیت روابط زناشویی رابطه قوی‌تری به دست آمد (Fincham & Beach, 2007; Paleari, Regalia, & Fincham, 2005).

بنابراین با توجه به آنچه گفته شد، با بازنگری ادبیات پژوهش به این نکته می‌رسیم که عذرخواهی غالباً مقدم بر بخشش می‌باشد (Lazare, 2005)، اما از یک سو، عذرخواهی چندان در چارچوب‌های نظری نسبت به بخشش توسعه و گسترش نیافته است، از سوی دیگر، درست است که پژوهش‌های بسیاری در زمینه عذرخواهی انجام شده است اما بیشتر این پژوهش‌ها متمرکز بر سازمان‌ها، تجارت و غیره بوده است و کمتر پژوهشی عذرخواهی را چه در کشور ما چه در سایر کشورهای دنیا بر روی روابط و مسائل زناشویی مورد بررسی قرار داده است. در این مطالعه، ضمن بررسی عذرخواهی در روابط زناشویی روی زنان و مردان متأهل، مدل علی متغیرهای عذرخواهی، کیفیت روابط زناشویی، بخشش عاطفی و همدلی زناشویی را نیز مورد بررسی قرار دادیم. بنابراین، هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی رابطه‌ی عذرخواهی با کیفیت روابط زناشویی به صورت مستقیم و نیز به صورت غیرمستقیم با میانجی‌گری متغیرهای بخشش عاطفی و همدلی زناشویی در قالب یک مدل معادلات ساختاری بود. لذا، سؤال‌های اصلی این پژوهش عبارتند از: (۱) آیا مدل مفروض رابطه بین عذرخواهی، بخشش عاطفی و همدلی و کیفیت روابط زناشویی برآزنده‌ی داده‌ها می‌باشد؟ (۲) آیا عذرخواهی به صورت مستقیم بر کیفیت روابط زناشویی تأثیر دارد؟ (۳) آیا عذرخواهی به صورت غیرمستقیم و از طریق بخشش عاطفی و همدلی زناشویی بر کیفیت روابط زناشویی تأثیر دارد؟

شکل ۱

مدل مفهومی رابطه‌ی بین عذرخواهی، کیفیت روابط زناشویی، بخشش عاطفی و همدلی زناشویی

روش

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

این پژوهش یک پژوهش هم‌بستگی از نوع معادلات ساختاری (Structural Equation Modeling) است. جامعه‌ی این پژوهش شامل کلیه‌ی زنان و مردان متأهل ساکن دو ناحیه‌ی شهرداری شهر شهرکرد بود. در مورد حجم بهینه در پژوهش‌هایی که از روش معادلات ساختاری استفاده می‌کنند، توافق کلی وجود ندارد اما اکثر پژوهش‌گران حداقل نمونه‌ای که برای این روش توصیه می‌کنند، ۲۰۰ نفر می‌باشد (Hoe, 2008). اما در پژوهش حاضر برای کاهش خطای اندازه‌گیری، حجم نمونه‌ی ۲۵۰ نفری از زنان و مردان متأهل در نظر گرفته شد. روش نمونه‌گیری در این پژوهش با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی چندمرحله‌ای، از بین دو ناحیه‌ی شهر شهرداری شهرکرد، چند بخش انتخاب و بر اساس کوچه‌های آن بخش‌ها، ۲۵۰ زن و مرد متأهل بر اساس ملاک‌های ورود و خروج به صورت زیر انتخاب شدند: (۱) داشتن حداقل مدرک تحصیلی دیپلم، (۲) داشتن حداقل یک فرزند، (۳) تجربه حداقل ۶ سال زندگی مشترک و بیشتر و (۴) تمایل به شرکت در پژوهش و شرایط خروج، عدم تمایل به شرکت در پژوهش، ساکن نبودن در شهر شهرکرد و پاسخ ندادن به ۳۰ درصد سؤالات پرسش‌نامه‌ها تعیین گردید. لازم به ذکر است علی‌رغم تلاش و دقت در جمع‌آوری داده‌ها، ۱۹ نفر از شرکت‌کنندگان به اکثر سؤالات پرسش‌نامه‌ها پاسخ ندادند و از داده‌های این پژوهش حذف و در نهایت نمونه به ۲۳۱ نفر تقلیل یافت.

ابزار اندازه‌گیری

شاخص کیفیت روابط زناشویی (Quality of Marriage Relationship Index).

این شاخص توسط نورتون (Norton, 1983) ساخته شده و دارای ۶ سؤال است که کیفیت روابط زناشویی را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. پنج سؤال اول این شاخص در یک طیف لیکرت ۷ رتبه‌ای ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۷ (کاملاً موافقم) و سؤال ششم که شامل یک سؤال کلی است در یک طیف لیکرت ۱۰ رتبه‌ای ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۱۰ (کاملاً موافقم) مرتب شده‌اند. حداقل و حداکثر نمرات این شاخص بین ۶ تا ۴۵ نمره متغیر است که نمرات بالا کیفیت روابط زناشویی بالایی را منعکس می‌کنند هی و همکاران (He et al., 2018). ضریب آلفای کرونباخ این شاخص ۰/۹۳ و حقانی، عابدی، فاتحی زاده و آقایی (Haghani, Abedi, Fatehizadeh, & Aghaei, 2020) گزارش داده‌اند. در این پژوهش، ضریب پایایی آلفای کرونباخ این شاخص ۰/۹۲ به دست آمد.

مقیاس بخشش عاطفی (Emotional Forgiveness Scale).

ورثینگتون و همکاران (Worthington et al., 2007) در ۸ ماده و برای سنجش میزان تجربه‌ی فرد در بخشش عاطفی و آشتی در برابر یک تخلف خاص ساخته شد. ماده‌های این مقیاس در یک طیف لیکرت ۵ رتبه‌ای ۱ (کاملاً مخالفم) و ۵ (کاملاً موافقم) مرتب شده‌اند. حداقل نمره در این مقیاس ۸ و حداکثر ۴۰ می‌باشد. ورثینگتون و همکاران (Worthington et al., 2007) ضریب پایایی این مقیاس را به روش

آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۸۳ و پارسافر، نامداری، هاشمی و مهرابی (Parsafar, Namdari, Hashemi, & Mehrabi, 2015) ۰/۸۱ گزارش کرده‌اند. در این پژوهش، ضریب پایایی آلفای کرونباخ این شاخص ۰/۸۷ به دست آمد.

صفات همدلی باتسون (Batson Empathy Adjectives). این صفات توسط باتسون، اسلینگسبی، هارل، پیکنا و تاد در سال ۱۹۹۱ (Batson, Slingsby, Harrell, Peekna, & Todd, 1991) ساخته شد. پاسخ‌دهندگان احساسات همدلانه فعلی خود را نسبت به همسر خویش در یک طیف لیکرت ۶ رتبه‌ای ۱ (اصلاً) تا ۶ (خیلی شدید) نشان می‌دهند. در پژوهش باتسون و همکاران (Batson et al., 1991) ضریب پایایی این مقیاس به روش آلفای کرونباخ ۰/۹۳ و فرزادی، فرامرزی، شهنی بیلاق و قاسمی (Farzadi, Faramarzi, Shehniyailagh, & Ghasemi, 2017) ۰/۹۵ گزارش کرده‌اند. در پژوهش حاضر، ضریب پایایی با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آمد.

مقیاس مؤلفه‌های عذرخواهی (The Apology Components Scale). این مقیاس توسط فیهر و گلفاند (Fehr & Gelfand, 2010) برای شناسایی ادراک افراد از آنچه که یک عذرخواهی خوب را تشکیل می‌دهند، ساخته شد. پاسخ‌دهندگان به چهارده ماده که شامل سه مؤلفه‌ی عذرخواهی (جبران ۴ ماده، همدلی ۵ ماده) و اقرار به نقض قوانین/هنجارها (۵ ماده) می‌باشد، پاسخ می‌دهند. هر ماده در یک طیف لیکرت ۵ رتبه‌ای ۱ (کاملاً مخالفم) و ۵ (کاملاً موافقم) مرتب شده‌اند. فیهر و گلفاند (Fehr & Gelfand, 2010) ضریب پایایی این مقیاس را به روش آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌های جبران (۰/۸۱)، همدلی (۰/۸۵) و اقرار به نقض قوانین/هنجارها (۰/۹۲) گزارش دادند. در این پژوهش به دلیل تمرکز بر روی عذرخواهی زوج‌ها و خانواده از دو مؤلفه‌ی جبران و همدلی استفاده شد. برای استفاده از مقیاس عذرخواهی، ابتدا این مقیاس به فارسی ترجمه و به یک نفر متخصص زبان انگلیسی داده شد تا این ترجمه فارسی را به انگلیسی برگرداند و سپس این ترجمه‌ها با هم مقایسه و اصلاحات لازم انجام شد. در پژوهش حاضر پایایی این مقیاس به روش آلفای کرونباخ برای دو مؤلفه جبران و همدلی به ترتیب ۰/۸۷ و ۰/۹۳ به دست آمد.

روند اجرای پژوهش

به منظور جمع‌آوری اطلاعات، پس از انتخاب گروه شرکت‌کنندگان و تهیه ابزارهای اندازه‌گیری، به هر یک از زنان و مردان متأهلی که مایل به همکاری بودند، هدف پژوهش و کاربرد آن در زندگی زناشویی و اطلاعات لازم در مورد پژوهش حاضر ارائه گردید. همچنین، به منظور اجرای اصول اخلاقی، اطمینان به محرمانه بودن اطلاعات، عدم درخواست اطلاعات شخصی مانند نام و نام خانوادگی و یا هر نشانی که هویت آنان را فاش کند و اینکه آن‌ها آزاد هستند که هر موقعی که خواستند پژوهش را ترک کنند، با آنان در میان گذاشته شد. در صورتی که شرکت‌کنندگان رضایت آگاهانه خود را مبنی بر شرکت در این پژوهش اعلام می‌کردند از آن‌ها درخواست می‌شد که به ابزارهای اندازه‌گیری این پژوهش پاسخ دهند.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این پژوهش برای آزمودن مدل پیشنهادی از روش آماری تحلیل مسیر، شاخص‌های برازندگی مجذور کای (χ^2)، نسبت مجذور کای بر درجات آزادی (X/df)، شاخص نیکویی برازش (GFI)، شاخص برازش هنجار شده (NFI)، شاخص برازندگی تطبیقی (CFI) و جذر میانگین مجذورات خطای تقریب (RMSEA) و برای تعیین نقش میانجی‌گری از دستور بوت‌استرپ در نرم‌افزار ایموس استفاده شد.

یافته‌ها

جدول ۱ میانگین، انحراف معیار و ضرایب هم‌بستگی متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول ۱

میانگین، انحراف معیار و ضرایب هم‌بستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیرها	آمار توصیفی		ضرایب هم‌بستگی					
	میانگین	انحراف استاندارد	۱	۲	۳	۴	۵	۶
جبران	۱۲/۷۰	۴/۲۵	۱					
همدلی	۱۷/۶۲	۵/۷۵	۰/۶۷**	۱				
عذرخواهی کلی	۳۰/۳۲	۹/۱۶	۰/۸۸**	۰/۹۳**	۱			
کیفیت روابط زناشویی	۳۲/۸۳	۹/۶۰	۰/۴۰**	۰/۶۴**	۰/۵۹**	۱		
همدلی زناشویی	۳۵/۵۸	۷/۹۲	۰/۳۴**	۰/۵۲**	۰/۴۸**	۰/۶۶**	۱	
بخشش عاطفی	۲۷/۳۸	۶/۱۴	۰/۴۳**	۰/۶۱**	۰/۵۸**	۰/۷۳**	۰/۶۹**	۱

**p < ۰/۰۰۱

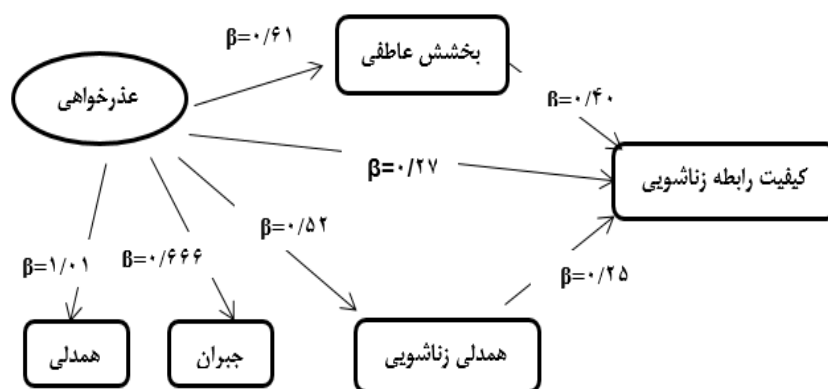
نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد که بین همه متغیرهای این پژوهش همبستگی معناداری وجود دارد ($p < ۰/۰۰۱$). در مدل پژوهش حاضر، عذرخواهی به‌عنوان متغیر برون‌زاد، همدلی زناشویی و بخشش عاطفی به‌عنوان متغیر میانجی و کیفیت رابطه زناشویی به‌عنوان متغیر درون‌زاد مدنظر قرار گرفته است. شاخص‌های برازش مدل پیشنهادی در جدول شماره ۲ نشان داده شده‌اند.

جدول ۲

شاخص‌های برازندگی مدل پژوهش

RMSEA	CFI	GFI	NFI	(χ^2/df)	P	Df	χ^2	شاخص‌های برازندگی
۰/۰۴	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۹۹	۱/۳۸	۰/۲۵۰	۲	۲/۷۷	شاخص‌های برازندگی
< ۰/۰۶	۰/۹۵	۰/۹۵	۰/۹۵	۳ تا ۱	p > ۰/۰۵			دامنه قابل قبول

همان طور که در جدول شماره ۲ ملاحظه می‌شود، مجذور کای مدل با $df = 2$ برابر با $2/77$ ($p < 0/001$) معنی‌دار است. شاخص‌های برازندگی مدل از جمله، NFI، GFI و CFI به ترتیب $0/99$ ، $0/99$ و $0/99$ است که همگی بالاتر از مقدار قابل قبول $0/90$ و شاخص جذر برآورد واریانس خطای تقریب (RMSEA) $0/04$ می‌باشد که بیانگر مناسب بودن مدل است. در شکل ۲ مدل نهایی پژوهش، ضرایب مسیر مستقیم عذرخواهی به کیفیت روابط زناشویی ($\beta = 0/27$, $p < 0/001$)، عذرخواهی به همدلی زناشویی ($\beta = 0/52$, $p < 0/001$)، عذرخواهی به بخشش عاطفی ($\beta = 0/61$, $p < 0/001$)، بخشش عاطفی به کیفیت زناشویی ($\beta = 0/25$, $p < 0/001$)، همدلی زناشویی به کیفیت زناشویی ($\beta = 0/40$) و همدلی زناشویی به بخشش عاطفی ($\beta = 0/25$, $p < 0/001$) مثبت و معنادار هستند.

شکل ۲. مدل نهایی پژوهش

یکی از مهم‌ترین سؤال‌های این پژوهش آن بود آیا همدلی زناشویی و بخشش عاطفی می‌توانند نقش میانجی‌گری بین عذرخواهی و کیفیت روابط زناشویی را داشته باشند. برای آزمون این سؤال، از آزمون بوت‌استرپ (Bootstrap) در نرم‌افزار آموس استفاده شد. معناداری اثرات غیرمستقیم استاندارد متغیرها و همچنین سهم میانجی‌گری متغیرهای همدلی زناشویی بخشش عاطفی در هر یک از مسیرهای مدل در جدول ۳ نشان داده شده است.

جدول ۳

نتایج بوت‌استرپ برای مسیرهای واسطه‌ای

مسیرها	B	β	حد پایین	حد بالا	سطح معناداری
عذرخواهی ← بخشش عاطفی ← کیفیت روابط زناشویی	0/82	0/24**	0/59	1/12	< 0/001
عذرخواهی ← همدلی زناشویی ← کیفیت روابط زناشویی	0/43	0/12**	0/27	0/67	< 0/001

*** $p < 0/001$

مطابق با نتایج مندرج در جدول ۳، حد پایین و بالا فاصله‌ی اطمینان برای بخشش عاطفی به‌عنوان متغیر میانجی بین عذرخواهی و کیفیت روابط زناشویی به ترتیب (۰/۵۹) و (۱/۱۲) و برای همدلی زناشویی به‌عنوان متغیر میانجی بین عذرخواهی و کیفیت روابط زناشویی (۰/۲۷) و حد بالای آن (۰/۶۷) به دست آمد.

بحث

همان‌گونه که اشاره شد، هدف از پژوهش حاضر، بررسی رابطه‌ی بین عذرخواهی و کیفیت روابط زناشویی با میانجی‌گری همدلی زناشویی و بخشش عاطفی در میان زنان و مردان متأهل بود. رابطه‌ی مثبت و معنادار بین بخشش عاطفی و کیفیت روابط زناشویی با یافته‌های (Braithwaite et al., 2011; Fincham & Beach, 2007; Lin et al., 2014; Peets et al., 2013; Stafford et al., 2014; Worthington Jr, 2005) هم‌هنگ است. در این رابطه باید بیان کرد، زوج‌هایی که بخشش را به‌عنوان یک راهبرد و تلاش برای حل مشکلات در روابطشان در نظر می‌گیرند، به نظر می‌رسد پس از هر تخلفی در رابطه‌شان، توانایی بیشتری برای بخشش دیگری داشته باشند و در نتیجه همین امر روابط آنان را در آینده تحت تأثیر قرار می‌دهد؛ زیرا بخشش عاطفی منجر به تغییر احساس‌ها، شناخت‌ها و انگیزه‌های نبخشیدن در افراد می‌شود و بدین ترتیب یک عملکرد سازگارانه است که به جهت‌دهی افراد برای حفظ یک رابطه طولانی مدت کمک می‌کند (Worthington Jr, 2005). در همین رابطه لوسکین (Luskin, 2006) بیان کرد، وقتی یکی از زوجها دیگری را می‌بخشد، آنان با افزایش احساس‌های مثبتی مانند، امید، مراقبت، علاقه، اعتماد و شادی روبرو می‌شوند، همچنین خشم، افسردگی و ناامیدی کمتری را تجربه می‌کنند که می‌تواند بر بهبود کیفیت روابط زناشویی آنان تأثیرگذار باشد. علاوه بر این، در روابط زناشویی، آسیب و تخلف امری اجتناب‌ناپذیر است که ممکن است بر کیفیت روابط زناشویی تأثیر منفی بگذارند، در نتیجه همان‌طور که فینچام و بیچ (Fincham & Beach, 2007) نشان دادند بخشش موجب کاهش انگیزه منفی نسبت به فرد متخلف می‌شود که همین امر موجب ارتقا و بهبود روابط زناشویی می‌شود؛ با این وجود، بخشش عاطفی خصوصاً هنگامی که فرد متخلف همسر صمیمی فرد است، نقش برجسته‌ای در حفظ روابط در طول زمان دارد (Fincham & Beach, 2007)؛ زیرا احساس‌های مثبت جایگزین احساس‌های منفی نسبت به فرد متخلف می‌شود و در نتیجه کیفیت روابط بهبود پیدا می‌کند (Lichtenfeld, Buechner, Maier, & Fernández-Capo, 2015).

ارتباط مثبت و معنادار بین همدلی زناشویی و کیفیت زناشویی هم یکی دیگر از یافته‌های این پژوهش بود که با یافته‌های پژوهش‌های همچون (Kimmes et al., 2014; Levesque et al., 2014; Perrone et al., 2017; Sened et al., 2017; Hill, 2010) هم‌هنگ بود. در همین رابطه باید بیان کرد، زوجینی که در روابطشان از همدلی استفاده می‌کنند دارای ویژگی‌هایی از جمله، تمایل به درک و فهم همسر خود؛ تمایل به همدلی و همدردی کردن با نگرانی‌های او و موفق بودن در

شناسایی محتوی تفکر و احساس‌های فعلی همسر خود هستند در نتیجه این زوجها قادر به درک احساس‌ها و دیدگاه‌های همسر خود در طول تعامل و ارتباط با او هستند و همین امر ممکن است تعارض‌های زناشویی را به شکل آسان‌تری و مورد قبول‌تری حل کنند؛ زیرا هر یک از طرفین احساس‌های طرف مقابل‌اش را می‌پذیرد و همسرش را درک می‌کند و خود این توانایی تعارض‌های میان آنان را کمتر تشدید می‌کند. بنابراین زوج‌هایی که در روابط زناشویی خود سعی می‌کنند درک بیشتری از دیدگاه و دنیای همسر خود داشته باشند، حمایت بیشتری نیز از او می‌کنند و در نتیجه آنان کیفیت رابطه بالاتری را تجربه می‌کنند (Sened et al., 2017). هیل (Hill, 2010) بیان داشت اگر افراد همسری داشته باشند که توانایی ابراز همدلی را داشته باشند، احتمالاً روابط پایدار متعادلی دارند؛ زیرا وقتی همسران قادر باشند تا جهان را از نگاه یکدیگر ببینند و یکدیگر را از چشم‌اندازهای خود و همسر خود به جای دیگران ببینند، در نتیجه این تمرکز و رابطه‌ای که شکل می‌گیرد، کیفیت رابطه آنان نیز افزایش می‌یابد و سبب استحکام بیشتر رابطه‌شان می‌شود.

رابطه مثبت بین عذرخواهی و کیفیت روابط زناشویی دیگر یافته این پژوهش بود. هر چند پژوهش‌های تاکنون به‌طور مستقیم بر روی این دو متغیر (یعنی، عذرخواهی و کیفیت روابط زناشویی) انجام نشده است؛ اما می‌توان گفت یافته این پژوهش با نتایج پژوهش‌های (Exline et al., 2008; Fehr & Gelfand, 2010; McCullough et al., 1998; Schmitt et al., 2004; Schumann, 2012) بسیار نزدیک است. (McCullough et al., 1998) در پژوهش خود بیان کردند هنگامی که فرد متخلف از همسر خود عذرخواهی و تلاش می‌کند که رفتار آسیب‌زای خود را برای او توصیف کند، همسر قربانی شده احتمال زیادی داشت که عذرخواهی او را می‌پذیرفت و روابط صمیمانه آنان پس از تخلف دوباره بهبود می‌یافت. زیرا عذرخواهی گام اول در جهت برقراری رابطه بین همسر قربانی شده و همسر متخلف است (De Cremer, Pillutla, & Folmer, 2011). به نظر می‌رسد هنگامی که همسر متخلف یک عذرخواهی کامل که شامل: ابراز پشیمانی (برای مثال، متأسفم)؛ پذیرش مسئولیت (برای مثال، این تقصیر من است)؛ تصدیق آسیب (من می‌دانم که شما از این کار آسیب دیده‌اید)؛ قول دادن (دیگر هرگز این کار را انجام نخواهم داد)؛ پیشنهاد اصلاح (حتماً این روابط را بهبود می‌بخشیم)، درخواست بخشش (لطفاً از من دیگر عصبانی نشوید و من را ببخشید) و در نهایت توضیح آن عمل (به این خاطر دیر رسیدم که ترافیک سنگین بود) (Lazare, 2005) را از همسرش کند فرایند پذیرش عذرخواهی را تسهیل می‌کند، احساس‌های منفی و بحث انتقام گرفتن را در همسرش کاهش می‌دهد و این موارد منجر به نزدیکی زوجها و به احتمال فراوان منجر به افزایش کیفیت روابط زناشویی می‌شود.

یکی دیگر از یافته‌های این پژوهش حاکی از ارتباط عذرخواهی با کیفیت روابط زناشویی از طریق متغیر بخشش عاطفی می‌باشد. یافته این پژوهش با یافته‌های (Fehr & Gelfand, 2010; Pansera & La Guardia, 2012; Shnabel & Nadler, 2008; Leunissen, De Cremer, Folmer, & Van Dijke, 2013; Cowden, Worthington Jr, Joynt, & Jakins, 2019) هماهنگ است. پژوهش‌ها

حاکمی از اهمیت عذرخواهی در تسهیل فرایند بخشش است. لونیسن، دی کرمر، فولمر و ون دیکه (Leunissen, De Cremer, Folmer, & Van Dijke, 2013) دریافتند افراد متخلفی که کمتر به خاطر خطاهای عمدی‌شان عذرخواهی می‌کنند (در صورتی که قربانیان به عذرخواهی آن‌ها نیاز بیشتری دارند)، از آنجایی که نیازهای روانی قربانیان را ارضا نمی‌کنند (به دلیل عذرخواهی نکردن)، قربانیان کمتر آنها را می‌بخشیدند. بنابراین می‌توان گفت اهمیت عذرخواهی علاوه بر اینکه نیازهای روانی قربانیان را ارضا کرده، میزان بخشش را هم تسهیل و افزایش می‌دهد (Fehr & Gelfand, 2008; Pansera & La Guardia, 2012; Shnabel & Nadler, 2010). کوودن، ورثینگتون، جوینت و یاکینز (Cowden, Worthington Jr, Joynt, & Jakins, 2019) در پژوهشی نشان دادند، فرد آسیب‌دیده (به‌عنوان مثال همسر آسیب‌دیده) برای عذرخواهی که همراه با همدلی از سوی فرد متخلف با او باشد، اهمیت زیادی قائل می‌شوند و به نوعی عذرخواهی را زودتر می‌پذیرند و سرزنش کمتری را نسبت به فرد متخلف انجام می‌دهند. بنابراین به نظر می‌رسد، احتمال پذیرش عذرخواهی زمانی افزایش می‌یابد که منعکس‌کننده سطحی از درک همدلانه احساسات و رنج قربانیان باشد. از این‌رو، وقتی عذرخواهی توسط قربانی پذیرفته می‌شود، بیشتر آن‌ها مایل‌اند که فرد متخلف را ببخشند. ذکر این نکته بسیار مهم است که هر چه روابط نزدیکی بین فرد متخلف و قربانی وجود داشته باشد (برای مثال روابط بین زن و شوهر) این خطا می‌تواند همراه با تجارب عاطفی منفی بسیار قوی (مانند نشخوارهای ذهنی) بر روی قربانیان داشته باشد (McCullough et al., 1998). از این‌رو عذرخواهی‌ها صادقانه و همدلانه می‌تواند در تسهیل فرایند پذیرش بخشش بسیار مؤثرتر باشد. بنابراین در روابط صمیمی احتمال دارد فرایند عذرخواهی کردن، پذیرش عذرخواهی و در نهایت بخشش عاطفی هموارتر و تسهیل‌تر شود و به نظر می‌رسد هنگامی که بخشش عاطفی در یک رابطه صمیمی بیشتر باشد با افزایش و بهبود روابط و کیفیت زناشویی میان زن و شوهر همراه باشد.

و بالاخره، آخرین یافته این پژوهش حاکمی از ارتباط عذرخواهی و کیفیت رابطه زناشویی با میانجی‌گری همدلی زناشویی بود. در تبیین این یافته باید بیان کرد، فرد متخلف به خاطر مشکلی که برای قربانی به وجود آورده از او عذرخواهی می‌کند و همین امر منجر به ایجاد احساس همدلی و شفقت در فرد قربانی نسبت به فرد متخلف می‌شود. تصور می‌شود که عذرخواهی فرد متخلف منجر به کاهش احساس بی‌عدالتی، کینه، انگیزه‌های انتقام‌جویی و کاهش اسنادهای منفی فرد قربانی نسبت به رفتار فرد متخلف شود (McCullough et al., 1998). زمانی که فرد متخلف در یک رابطه صمیمانه‌ای مثل ازدواج، در قالب عذرخواهی افکار درونی، انگیزه‌های خود، ضعف‌ها، محدودیت‌های خویش، ندامت و پشیمانی‌اش را از تخلف صورت گرفته برای شریک زندگی‌اش برملا می‌سازد؛ به نظر می‌رسد فرد قربانی منابع بیشتری را برای تجربه همدلی با همسرش (فرد متخلف پیدا می‌کند) پیدا می‌کند (Batson & Shaw, 1991)؛ زیرا فرد آسیب‌دیده با درک احساس‌ها، نگرش ندامت و پشیمانی سعی می‌کند دنیا را از دید او مشاهده کند و در احساس‌های او شریک شود. همدلی بر روی رابطه متمرکز است. همسرانی که درجه بالایی از همدلی نسبت به همسر متخلف خویش تجربه

می‌کنند به‌طور قابل توجهی دیدگاه بهتری نسبت به آنها پیدا می‌کنند و بیشتر آن‌ها را می‌بخشند (Paleari et al., 2005). بیشتر پژوهش‌ها رابطه‌ی مثبت و معناداری بین عذرخواهی و همدلی گزارش کرده‌اند. نتایج پژوهش میلور، فانگ و بینتی مامات (Mellor, Fung, & binti Mamat, 2012) نشان دادند که دانش‌جویان مقطع کارشناسی با همدلی بالاتر از دانش‌جویان مقطع کارشناسی با همدلی پایین‌تر، بیشتر از طرف مقابل‌شان را بخشیدند. بنابراین یک فردی که عذرخواهی می‌کند، احتمالاً واقعیت مقصر بودن خود را در روابط پذیرفته است و با بیان عذرخواهی گام مهمی را برای اصلاح شرایط موجود انجام می‌دهد (Howell, Turowski, & Buro, 2012)؛ حال اگر فرد قربانی به دلیل عذرخواهی فرد متخلف، با او همدلی کند احتمال هم پذیرش عذرخواهی و بهبود روابط میان آن‌ها افزایش می‌یابد و این موارد منجر به بهبود کیفیت روابط زناشویی آنان می‌شود.

نتیجه‌گیری

حفظ روابط صمیمی یک فرایند اساسی و حیاتی در زندگی زناشویی است و زوج‌ها خود باید رویدادها و وقایعی را که منجر به فرسودگی زناشویی و یا ناپایداری روابطشان می‌شوند به چالش بکشند. از آنجایی که در زندگی زناشویی همیشه این احتمال وجود دارد که هر کدام از زوج‌ها دچار خطا و یا تخلفی شوند، از این‌رو، باید شرایطی که استفاده و پذیرش عذرخواهی را به‌عنوان یک فرآیند مهم اجتماعی که منجر به بهبود و ترمیم روابط زناشویی می‌شود توسط مشاوران و روان‌شناسان خانواده در آموزش و یا درمان زوج‌ها مدنظر قرار گیرد؛ زیرا پژوهشی نشان داده است که عذرخواهی منجر به کاهش احساس‌های منفی به دنبال وقوع یک تخلفی در روابط زناشویی می‌شود (Eaton & Struthers, 2006)، همچنین سایر پژوهش‌ها گزارش داده‌اند که عذرخواهی فرد متخلف ممکن است تمایل قربانی را برای همدلی با او افزایش دهد و احتمال پذیرش عذرخواهی توسط قربانی را بالا می‌برد (Davis & Gold, 2011; Fehr & Gelfand, 2010). بنابراین، با توجه به آنچه گفته شد یافته‌های پژوهش حاضر در حوزه مشاوره خانواده می‌تواند به فرایند عذرخواهی در روابط زوج‌ها اشاره کرد که می‌تواند باعث افزایش کیفیت روابط زناشویی در روابط زوج‌ها اشاره کرد. از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان گفت از آنجایی که این پژوهش یک پژوهش هم‌بستگی است نه علت و معلولی؛ بنابراین در تفسیر نتایج باید احتیاط بیشتری صورت گیرد، همچنین این پژوهش تنها روی زنان و مردان متأهل شهر شهرکرد انجام شده است، بنابراین توصیه می‌گردد که در تعمیم نتایج یافته‌های این پژوهش به کل جمعیت‌های دیگر باید با احتیاط صورت گیرد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی، الگوی مفهومی مذکور با استفاده از داده‌های طولی در جوامع آماری دیگر مورد بررسی قرار گیرد.

سپاس‌گزاری

نویسنده بر خود لازم می‌داند که از تمامی شرکت‌کنندگان که در انجام این پژوهش همکاری نمودند، تشکر و قدردانی نماید.

تعارض منافع

این پژوهش با هزینه شخصی نویسنده انجام گرفته است و هیچ حمایت مالی از سوی نهاد و یا دستگاهی در این پژوهش انجام نشده است.

References

- Anderson, J. C., Linden, W., & Habra, M. E. (2006). Influence of apologies and trait hostility on recovery from anger. *Journal of Behavioral Medicine, 29*(4), 347-358.
- Batson, J. G., Slingsby, J. K., Harrell, K. L., Peekna, H. M., & Todd, R. M. (1991). Empathic joy and the empathy-altruism hypothesis. *Journal of Personality and Social Psychology, 61*(3), 413-426.
- Be, D., Whisman, M. A., & Uebelacker, L. A. (2013). Prospective associations between marital adjustment and life satisfaction. *Personal Relationships, 20*(4), 728-739.
- Braithwaite, S. R., Selby, E. A., & Fincham, F. D. (2011). Forgiveness and relationship satisfaction: Mediating mechanisms. *Journal of Family Psychology, 25*(4), 551.
- Cowden, R. G., Worthington Jr, E. L., Joynt, S., & Jakins, C. (2019). Do congruent apologies facilitate forgiveness? *South African Journal of Psychology, 49*(3), 403-416.
- Davis, D. E., Yang, X., DeBlaere, C., McElroy, S. E., Van Tongeren, D. R., Hook, J. N., & Worthington Jr, E. L. (2016). The injustice gap. *Psychology of Religion and Spirituality, 8*(3), 175-184.
- Davis, J. R., & Gold, G. J. (2011). An examination of emotional empathy, attributions of stability, and the link between perceived remorse and forgiveness. *Personality and Individual Differences, 50*, 392-397.
- De Cremer, D., Pillutla, M. M., & Folmer, C. R. (2011). How important is an apology to you? Forecasting errors in evaluating the value of apologies. *Psychological Science, 22*(1), 45-48.
- Eastwick, P. W., Finkel, E. J., & Simpson, J. A. (2019). Relationship trajectories: A meta-theoretical framework and theoretical applications. *Psychological Inquiry, 30*(1), 1-28.

- Enright, R. D., & Fitzgibbons, R. P. (2015). *Forgiveness therapy: An empirical guide for resolving anger and restoring hope*: American Psychological Association.
- Exline, J. J., Baumeister, R. F., Zell, A. L., Kraft, A. J., & Witvliet, C. V. (2008). Not so innocent: Does seeing one's own capability for wrongdoing predict forgiveness? *Journal of personality and social psychology*, 94(3), 495-515.
- Eaton, J., & Struthers, C. W. (2006). The reduction of psychological aggression across varied interpersonal contexts through repentance and forgiveness. *Aggressive Behavior*, 32, 195-206.
- Fehr, R., & Gelfand, M. J. (2010). When apologies work: How matching apology components to victims' self-construals facilitates forgiveness. *Organizational behavior and human decision processes*, 113(1), 37-50.
- Fincham, F. D. (2015). Forgiveness, family relationships and health. In *Forgiveness and Health* (pp. 255-270): Springer.
- Fincham, F. D., & Beach, S. R. (2007). Forgiveness and marital quality: Precursor or consequence in well-established relationships? *The Journal of Positive Psychology*, 2(4), 260-268.
- Fincham, F. D., Hall, J., & Beach, S. R. (2006). Forgiveness in marriage: Current status and future directions. *Family Relations*, 55(4), 415-427.
- He, Q., Zhong, M., Tong, W., Lan, J., Li, X., Ju, X., & Fang, X. (2018). Forgiveness, marital quality, and marital stability in the early years of Chinese marriage: An actor-partner interdependence mediation model. *Frontiers in Psychology*, 9, 1-15.
- Hoe, S. L. (2008). Issues and procedures in adopting structural equation modeling technique. *Journal of Applied Quantitative Methods*, 3(1), 76-83.
- Holt-Lunstad, J., Smith, T. B., Baker, M., Harris, T., & Stephenson, D. (2015). Loneliness and social isolation as risk factors for mortality: a meta-analytic review. *Perspectives on psychological science*, 10(2), 227-237.
- Farzadi, F., Faramarzi, H., Shehniyailagh, M., & Ghasemi, Z. (2017). The causal relationship of perceived pain with marital satisfaction through the mediation of kindness, trust, justice, empathy and forgiveness. *Journal Woman and Family Studies*, 4(2), 77-100. (Persian)
- Howell, A. J., Turowski, J. B., & Buro, K. (2012). Guilt, empathy, and apology. *Personality and Individual Differences*, 53(7), 917-922.
- Ickes, W., & Simpson, J. A. (2001). Motivational aspects of empathic accuracy. *The Blackwell handbook of social psychology: Interpersonal processes*. Blackwell Publishers Ltd.

- Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (2020). Research on marital satisfaction and stability in the 2010: Challenging conventional wisdom. *Journal of Marriage and Family*, 82(1), 100-116.
- Kearns, J. N., & Fincham, F. D. (2005). Victim and perpetrator accounts of interpersonal transgressions: Self-serving or relationship-serving biases? *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31(3), 321-333.
- Kefalas, M. J., Furstenberg, F. F., Carr, P. J., & Napolitano, L. (2011). "Marriage is more than being together": The meaning of marriage for young adults. *Journal of Family Issues*, 32(7), 845-875.
- Haghani, M., Abedi, A., Fatehizadeh, M., & Aghaei, A. (2020). A comparison of the effectiveness of combined Systemic couple therapy (Bowen) and emotion-focused therapy (Johnson) packages and integrated couple therapy on the quality of marital life of couples affected by infidelity. *Sara Medical Journal*, 8(1), 11-28. (Persian)
- Kiersz, A. (2017). *Here's when you're probably getting married*. In: Retrieved from Business Insider website: <https://www.businessinsider.com>.
- Kimmes, J. G., Edwards, A. B., Wetchler, J. L., & Bercik, J. (2014). Self and other ratings of dyadic empathy as predictors of relationship satisfaction. *The American Journal of Family Therapy*, 42(5), 426-437.
- Lazare, A. (2005). *On apology*: Oxford University Press.
- Leunissen, J. M., De Cremer, D., Folmer, C. P. R., & Van Dijke, M. (2013). The apology mismatch: Asymmetries between victim's need for apologies and perpetrator's willingness to apologize. *Journal of Experimental Social Psychology*, 49(3), 315-324.
- Levesque, C., Lafontaine, M.-F., Caron, A., Flesch, J. L., & Bjornson, S. (2014). Dyadic empathy, dyadic coping, and relationship satisfaction: A dyadic model. *Europe's Journal of Psychology*, 10(1), 118-134.
- Lewis, J. T., Parra, G. R., & Cohen, R. (2015). Apologies in close relationships: A review of theory and research. *Journal of Family Theory & Review*, 7(1), 47-61.
- Lichtenfeld, S., Buechner, V. L., Maier, M. A., & Fernández-Capo, M. (2015). Forgive and forget: Differences between decisional and emotional forgiveness. *Journal PloS One*, 10(5), 1-11.
- Lin, Y., Worthington Jr, E. L., Griffin, B. J., Greer, C. L., Opare-Henaku, A., Lavelock, C. R., . . . Muller, H. (2014). Efficacy of REACH forgiveness across cultures. *Journal of Clinical Psychology*, 70(9), 781-793.
- Luskin, F. (2006). *Forgive for good*: KTEH & Stanford University.
- McCullough, M. E., Rachal, K. C., Sandage, S. J., Worthington Jr, E. L., Brown, S. W., & Hight, T. L. (1998). Interpersonal forgiving in close

- relationships: II. Theoretical elaboration and measurement. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75(6), 1586-1603.
- McNulty, J. (2016). Highlighting the contextual nature of interpersonal relationships. In *Advances in experimental social psychology* (Vol. 54, pp. 247-315): Elsevier.
- Mellor, D., Fung, S. W. T., & binti Mamat, N. H. (2012). Forgiveness, empathy and gender—A Malaysian perspective. *Sex roles*, 67(1-2), 98-107.
- Musick, K., & Bumpass, L. (2012). Reexamining the case for marriage: Union formation and changes in well-being. *Journal of Marriage and Family*, 74(1), 1-18.
- Paleari, F. G., Regalia, C., & Fincham, F. (2005). Marital quality, forgiveness, empathy, and rumination: A longitudinal analysis. *Personality and social psychology bulletin*, 31(3), 368-378.
- Pansera, C., & La Guardia, J. (2012). The role of sincere amends and perceived partner responsiveness in forgiveness. *Personal Relationships*, 19(4), 696-711.
- Parsafar, S., Namdari, K., Hashemi, S. E., & Mehrabi, H. A. (2015). The relationship between religious commitment, unforgiveness and Forgiveness styles with The mental health. *Counseling Culture and Psychotherapy*, 6(23), 139-162. (Persian)
- Peets, K., Hodges, E. V., & Salmivalli, C. (2013). Forgiveness and its determinants depending on the interpersonal context of hurt. *Journal of Experimental Child Psychology*, 114(1), 131-145.
- Hill, E.W. (2010). Discovering forgiveness through empathy: Implications for couple and family therapy. *Journal Family Therapy*, 32, 169-185
- Perrone-McGovern, K. M., Oliveira-Silva, P., Simon-Dack, S., Lefdahl-Davis, E., Adams, D., McConnell, J., . . . Gonçalves, Ó. F. (2014). Effects of empathy and conflict resolution strategies on psychophysiological arousal and satisfaction in romantic relationships. *Applied Psychophysiology and Biofeedback*, 39(1), 19-25.
- Proulx, C. M., Ermer, A. E., & Kanter, J. B. (2017). Group-based trajectory modeling of marital quality: A critical review. *Journal of Family Theory & Review*, 9(3), 307-327.
- Rajabi, G., Harizavi, M., & Taghipour, M. (2017). Evaluating the model of the relationship between self-compassion, marital empathy, and depression with mediating marital forgiveness in Female. *Biannual journal of applied counseling*, 6(2), 1-22. (Persian)
- Robles, T. F., Slatcher, R. B., Trombello, J. M., & McGinn, M. M. (2014). Marital quality and health: A meta-analytic review. *Psychological bulletin*, 140(1), 140-184 .

- Schmitt, M., Gollwitzer, M., Förster, N., & Montada, L. (2004). Effects of objective and subjective account components on forgiving. *The Journal of social psychology, 144*(5), 465-486 .
- Schumann, K. (2012). Does love mean never having to say you're sorry? Associations between relationship satisfaction, perceived apology sincerity, and forgiveness. *Journal of Social and Personal Relationships, 29*(7), 997-1010 .
- Sened, H., Lavidor, M., Lazarus, G., Bar-Kalifa, E., Rafaeli, E., & Ickes, W. (2017). Empathic accuracy and relationship satisfaction: A meta-analytic review. *Journal of Family Psychology, 31*(6), 742 .
- Shnabel, N., & Nadler, A. (2008). A needs-based model of reconciliation: satisfying the differential emotional needs of victim and perpetrator as a key to promoting reconciliation. *Journal of personality and social psychology, 94*(1), 116 .
- Stafford, L., David, P., & McPherson, S. (2014). Sanctity of marriage and marital quality. *Journal of Social and Personal Relationships, 31*(1), 54-70 .
- Strelan, P., McKee, I., Calic, D., Cook, L., & Shaw, L. (2013). For whom do we forgive? A functional analysis of forgiveness. *Personal Relationships, 20*(1), 124-139.
- Ulloa, E. C., Hammett, J. F., Meda ,N. A., & Rubalcaba, S. J. (2017). Empathy and romantic relationship quality among cohabitating couples: An actor-partner interdependence model. *The Family Journal, 25*(3), 208-214.
- Wenzel, M., Woodyatt, L., Okimoto, T. G., & Worthington Jr, E. L. (2020).Dynamics of moral repair: forgiveness, self-forgiveness, and the restoration of value consensus as interdependent processes. *Personality and social psychology bulletin, 16*, 1-20.
- Whisman, M. A., Gilmour, A. L., & Salinger, J. M. (2018). Marital satisfaction and mortality in the United States adult population. *Health Psychology, 37*(11), 1041-1044.
- Worthington, E. L., Witvliet, C. V. O., Pietrini, P., & Miller, A. J. (2007). Forgiveness, health, and well-being: A review of evidence for emotional versus decisional forgiveness, dispositional forgiveness, and reduced unforgiveness. *Journal of Behavioral Medicine, 30*(4), 291-302.
- Kaveh Farsani, Z., & Mahdie, A. (2018). Develop a thematic model related to marital quality of the married men's viewpoint: A qualitative research. *Biannual Journal of Applied Counseling, 8*(1), 19-44.
- Worthington Jr, E. L. (2005). Initial questions about the art and science of forgiving. *Handbook of forgiveness, p1-13*.

Worthington Jr, E. L., & Cowden, R. G. (2017). The psychology of forgiveness and its importance in South Africa. *South African Journal of Psychology*, 47(3), 292-304.

